

Azonosító: ART16 2011 08 31

Lelkednek sem Art egy kis táplálék

Uborkaszezon, szokták volt mondani a „nagyok” a nyári hónapokra, hát ez most ránk is igaz volt, nem voltunk szinte seholl!

2011. 08. 01. hétfő

A mai nap – a nyár legnagyobb eseménye – megjött a Kárpáti család nagyobbik fele Ausztráliából, súlyos élményekkel tömve és két bőrönddel könnyebben! (Igazából nem vettek el a bőröndök, csak úgy döntöttek, hogy utaznak még egy kicsit. Pár nap múlva házhoz szállították a csavargókat.)

(Ilditől származó infó: Az egyik bőröndben utazó hangyász azt mesélte, „Először nagyon fáztam, azután meg nagyon melegem lett, azután meg összeráztak, úgy, hogy összehánytam az egész társaságot, akikkel együtt utaztam azon a francos helyen, most itt vagyok és Nálad jó lesz?”)

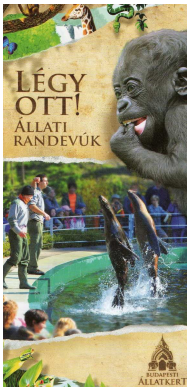

Sydney

Megérkezés az Árpád fejedelem útra

2011. 08. 10. szerda

A három lánnyal az állatkertben voltunk!

Azt hiszen, hogy kb. 30 éve nem voltam az állatkertben, és azt állapítottam

meg, hogy rosszabb is meg jobb is lett egyszerre. Jobb, mert pl.: semmilyen kellemetlen szagot nem éreztem. Az állatoknak valóban igyekeznek jó, életszerű (vadont avagy természetes) körülményeket teremteni. Rosszabb, mert sokkal kevesebb állat van, egyáltalán nem láttunk nagy ragadozókat, tigrist, oroszlánt, farkast, nagy barna medvét, sakált, vadmacskát ilyeneket! Az viszont nem tetszett, hogy a flamingókat kitették a központi helyükről. Olyan szép, látványos volt, hogy beléptél a főkapun és azonnal rózsaszínben láttad a világot, mert ott „hölgyeskedtek” az elegáns flamingók a csúcs helyen. Most viszont gólyalábon mázskáló bohócokat találtunk a flamingók helyén. Mi nem cirkuszba mentünk!

2011. 08. 11. csütörtök

Film: **Mr. Popper pingvinjei**

Mr. Popper (Jim Carrey), befolyásos és dúsgazdag, ellenben végtelenül zord természetű és éppen ezért magányos üzletember, aki egy örökség folytán váratlanul hat pingvin tulajdonosa lesz. Az idő múlásával Popper egyre jobban kötődni kezd a madarakhoz, és ezzel egész élete megváltozik: New Yorki apartmanja hamarosan jeges Disneyland-dé alakul, a munkáját egyre jobban elhanyagolja, sőt kis híján börtönbe is kerül... © filmtrailer.hu

Lehet, hogy a film nem volt olyan rossz, csak az alkotók nem tudták eldönteni, hogy kinek is készítették ezt a filmet. 5 éveseknek biztosan nem, mert a Lizával 3x kellett kimenni pisilni, pedig 2 évesen már 3D-s természet filmet is végigcsodált! (Nem volt felfázva!)

2011. 08. 18. Játsszóház

Még az Új Budai Elevenpark-ban is voltunk, a lehető legnagyobb nyári forróságban, ahol egyébként kellemes légkondicionált hőmérséklet szokott

lenni, de azon a napon nem bírta a klíma. (Sajnos nem emlékszem, hogy mennyit fizettünk korábban, de mintha nem fizettünk volna ennyit?)

Azért ajánlom kisgyermekes szülők, de inkább nagyszülők figyelmébe, mert a nagyszülőknek hétköznap nem kell fizetniük, és a gyerekek nagyon jól szórakoznak! Rengeteg játék lehetőség, ugráló vár, hajó, asztal, csúszda, mászó fal stb., stb. áll az ifjúság rendelkezésére.

2011. 08. 21. Pécs

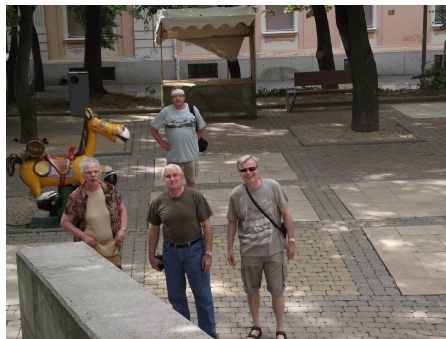
Erre a nevezetes helyre már az előző évben szerettünk volna elmenni, de nem került rá sor. Az idén, azonban Pécsre beszéltük meg találkozót a Kalmárokkal. Reggel mentünk, este jöttünk, vonattal. Előre leszervezett (Erika) és az általunk hozzágondolt programokkal telt a nap, ami nagyon sikeres volt!

Az utazásainkat nem szoktam ide az ART leveleimbe írni, mert azok megtalálhatók a www.muksay.hu című internetes oldalamon. (Erről a napról is külön albumot fogunk készíteni.) Most ezt azért teszem, hogy aki nem volt Pécsen a „kulturális főváros” ideje alatt, az most még kb. fél évig biztosan ne menjen. Talán tavaszra elkészül végre a Zsolnay-negyed, és (remélhetőleg) nyitva találja a Kodály-központ hangverseny termét is, netán még jegyet is tud váltani valami darabra. (Persze nem a „Felszállott a páva” címűre.)

Szóval ezen a helyen nem részletezem a látnivalókat, majd nézzétek meg a „muksay”-n. Ami itt következik azt kifejezetten a Szántó Tibornak kerestem ki és szedtem le az internetről: (Kicsit hosszú, de nagyon érdekes, ajánlom a figyelmetekbe, akkor is ha nincs türelmetek olvasni!)

Előtte azonban ezen a helyen is elköszönök a Kalmároktól :

Sziasztok Kalmárok, jó volt Veletek!

Krisztus monogram Pécsről, az ókori Sopianaeból

Pécsett, a IV. számú sírkamra székesegyház előtt folyó, dr. Kárpáti Gábor vezette ásatásán 2000. október 28-án (a milvius hídi csata évfordulóján!) egy bronz krisztogram (azaz Krisztus monogram) került elő.¹ Az azóta már mindenki által közismert tárgy lett a pécsi világörökség szimbóluma. A jelkép története csaknem 1700 évvel ezelőtt kezdődött, mikor 312-ben, a (későbbi „Nagy”) Constantinus (306-337) és Maxentius (306-312) császárok közti, milvius hídi csata előestéjén Constantinus álmában megjelent a jelkép (vagy talán „csak” egy kereszt?) azzal a görög nyelvű szöveggel, hogy „*E jelben győzz!*”.² A csata napján aztán a császár parancsára a seregei ez alatt a jel alatt indultak a küzdelembe, és győztek.³

Τουτω νικα!

(Tutó niká = E jelben győzz!)

illetve latin megfogalmazásában:

In hoc signo vinces.

(Ebben a jelben győzni fogsz.)

A legenda szerint ez indította Constantinust arra, hogy 313-ban, a Licinius (308-324) társcaeszárrel közösen kiadott milánói edictumában engedélyezze a keresztény vallás szabad gyakorlását, amivel megkezdődhetett a kereszténység államvallássá válása. A folyamatot Nagy Theodosius (379-395) 391-es rendelete tetőzte be, amellyel a kereszténységen kívül minden egyéb vallás gyakorlását megtiltotta. Az ezt követő évtizedekben-évszázadokban lerombolták, illetve kereszténnyé alakították át az összes templomot – közismert példa a savariai (Szombathely) Iseum lerombolása vagy az athéni Parthenón átalakítása –, beszüntették többek között a (Zeusz isten tiszteletére rendezett) olympiai játékokat, bezárták Apollón delphoi jósdáját, a (Platón által alapított) athéni filozófiai akadémiát stb.

A Krisztust jelképező szimbólum a görög **X** (khi) és **P** (rho) betűk ligatúrája, melyek Krisztus görög nevének, a **XP(ΙΣΤΟΣ)**-nak (**KhR**isztosz) az első két betűje; ezért nevezzük Krisztus monogramnak vagy krisztogramnak (még rövidebben kriszmonnak).

A pécsi darabon ezenkívül megfigyelhetjük a görög **A** (alpha) és kis **ω** (ómega) betűket is, melyek a görög ábécé első és utolsó betűi. Ezek egyértelműen János Jelenések könyvére utalnak, ahol három helyen is előfordulnak; „*Én vagyok az alfa és az ómega*” – mondja az Úr, „*az Isten, aki van, aki volt és aki eljő, a Mindenható.*” [Jel 1.8]; „...*Én vagyok az alfa és az ómega, a kezdet és a vég...*” [Jel 21.6], végül „*Én vagyok az alfa és az ómega, az első és az utolsó, a kezdet és a vég.*” [Jel 22.13].⁴

A bibliai helyek világosan kifejezik a betűk értelmét, hogy t.i. Isten, aki teremtette a világot, létezett

¹ A JPM gyűjteményében. A gyarapodási napló sorszáma: 7/2000. A tárgy átmérője: 8,5cm.

A krisztogram első közlése a Kárpáti G. – Katona Győr Zs.: „Kereszténység és államiság Baranyában” című kötet tárgykatalógusa.

Ez úton is szeretnék köszönetet mondani Kárpáti Gábornak, hogy a lelet részletesebb publikációját lehetővé tette.

² A görög szöveg pontosabb fordítása: „Ebben”, esetleg „Ezzel győzz!”

³ A jelenet talán legismertebb művészi megfogalmazása Raffaello II. Gyula pápa megrendelésére készült stanzái közül a „Csata a Pons Milviusnál” című freskó a vatikáni pápai palota Constantinus-termében (a termet Raffaello halála után a tanítványai fejezték be).

⁴ Kiemelés tőlem.

a teremtés – azaz „az időnek kezdete” – előtt, és hogy őtőle származik a világ, vagyis ő annak a kezdete. Valamint, hogy ő lesz az, aki majdan az utolsó ítéletkor mintegy „befejezi” ezt a földi világot, azaz őbelé tér vissza minden. A Jelenések könyvének 21.6 és 22.13 helyei ezt egyértelműen magyarázzák is „a kezdet és a vég”, illetve „az első és az utolsó” kifejezésekkel. Ennél azonban továbbmegy az 1.8 hely, ahol a Krisztust jelképező bárány önmagáról azt állítja, hogy ő az, „aki van, aki volt és aki eljő”. Ez a hely bizonyos szempontból párhuzamos a Exodus 3.14 helyével, ahol Isten azt válaszolta Mózesnek, aki a neve után tudakozódott, hogy „...*Én vagyok, aki vagyok.*” *Azután folytatta: „Így beszélj Izrael fiaihoz: Aki van, az küldött engem hozzátok.”* A „vagyok aki vagyok” – a héber אֲשֶׁר אֵלֶּיךָ אֵלֶּיךָ (eh’je áser eh’je)⁵ – itt megint csak Istennek a létezéssel való azonosulását hangsúlyozza. Tudjuk, hogy az ószövetségi Istennek volt ugyan neve, de ez kimondhatatlan, titkos név volt, melyet a jeruzsálemi főpap csak évente egyszer suttozhatott el egymagában, a templom legszentebb, belső fülkéjében. Amikor a szövegben Isten szent nevéhez – יהוה – ér az olvasó, annak kimondása helyett ma is az אֲדֹנָי (’donaj = Örökkévaló) kifejezést ejti ki, mellyel mintegy továbbra is elrejtí Isten kimondhatatlan nevét.⁶ Ha azonban megvizsgáljuk a kimondhatatlan nevet alkotó betűket, azt figyelhetjük meg, hogy a létige különböző alakjainak betűiből áll. A הִיָּה, הוּא, és יהִיָּה (haja, hove, jihje) – a héber volt, van és lesz – szavakat, ha mintegy összeadásszerűen „egyesítjük”, a יהוה szót kapjuk, valahogy így:

הִיָּה	+	הוּא	+	יהִיָּה	=	יהוה
A függőleges oszlopokban (jobbról balra haladva) az első ך (jod), második ה (hé) és negyedik, úgyszintén ה (hé) betűkkel nincs is gond. A harmadik ך (jod) vagy ך (vav) közül azonban a ך (vav) betűt kell választanunk, máskülönben ismét a harmadik szót, a יהִיָּה-t (jihje) kapnánk. Így viszont eljuthatunk egy olyan „névhez”, melynek jelentése a „Volt, Van, Lesz”, azaz megfelel az Örökkévalónak (amit az olvasó ejt is helyet-						

te), másképpen pedig a fent már idézett; „*Aki van, aki volt és aki eljő*” (azaz: „*lesz*”) [Jel 1.8].⁷ Annak a felfogásnak a hangsúlyozása, hogy Krisztus – mint Isten – a kezdetek (teremtés) előtt létezett, és Őbelőle (mint Istenből) származik minden, a korai keresztények idején különös jelentőséggel bírt. Ekkor – vagyis a IV. században – ui. a keresztények (különösen az újonnan megtérő, barbár germánok) egy jelentős része ariánus eretnek volt. Az arianizmus – Arius alexandriai diakónus által kialakított – felfogása szerint Krisztus nem isten, hanem „csak” teremtmény, azaz nem létezhetett öröktől fogva, „az időnek kezdete előtt”. Az alfa és ómega betűk feltüntetése – ebben a korban – tehát minden esetben az orthodoxia, a niceai (majd az I. konstantinápolyi) zsinat által elfogadott hitvallás hangsúlyozását jelenti.⁸

Isten megismerhetetlensége, az emberi értelem számára való felfoghatatlansága mind az Ószövetségben, mind az Újszövetségben több helyen is megnyilvánul. Ugyanennél az ószövetségi jelenetnél, mikor Mózes meglátta az égő csipkebokrot, *eltakarta arcát, mert félt Istenre tekinteni* [Kiv 3.6]. Pál apostolt pedig, midőn Athénban Jézust és a feltámadást hirdette, az Areioszpagosz⁹ elé

⁵ A szavakban a ך jel az ún. „schwa”, azaz a hangsúlytalanul ejtendő magánhangzó jelölésére szolgál (mint az angolban az „about” szónál az a helyén).

⁶ A nevet ma sem tudjuk, hogyan kell ejteni. A „Jahve” alak csak találgatás, a „Jehova” pedig annak eredménye, hogy a héber írásban a magánhangzók utólagos betoldása idején a יהוה (JHVH) betűk alá a helyette ejtendő ’donaj magánhangzóit toldották be, azaz a „Jehova” két szó hangjainak mintegy „összegyúrásából” keletkezett. Emellett a ך (jod) ejthető I-nek, E-nek vagy J-nek, a ך (vav) pedig U-nak, O-nak vagy V-nek. A ה (hé) ugyan csak H-nak ejtendő, de a szó végén néma, és általában a nőnemet jelöli. Így valószínű, hogy nem egy igazi tulajdonnévvel, sőt – nyelvtani értelemben – nem is főnévvel van dolgunk.

⁷ Forrás: Raj Tamás „Judaisztika” című szemináriumsorozata a JPTE-n, 1987-1988.

⁸ Arius tanait éppen a niceai zsinat ítélte el, Ariust pedig a birodalom „távoli tartományába”, Pannoniába száműzték, ahol – a zsinati atyák szándéka szerint – a legkevesebb kárt okozhatta. Mindazonáltal hosszabb-rövidebb ideig ezen a tájon települt meg a népvándorlás kor barbár népeinek jó része, így nem csoda, hogy a germán népek zöme az ariánus kereszténység híve lett, amire szép példák gótok által épített, Nagy Theodorik kori ravennai ókeresztény emlékek még az VI. századból is.

⁹ Athén kleiszthenészi alkotmányának (Kr.e. 508.) Kr.e. V. századi, Periklész-kori megváltoztatása óta a valamikor nagy hatalommal bíró, arisztokratikus Areioszpagosz (az arkhónok, a „vének” gyűlése) már csak vallási kérdésekben

idézték, mondván; „Megtudhatnánk, mi az az új tanítás, amit hirdetsz? Mert valami szokatlant hirdetsz. Tudni akarjuk hát, hogy mi az” [ApCsel 17.19-20]. Erre Pál az Areopágusz közepére állt és elkezdett beszélni: „Athéni férfiak! Látom, hogy minden szempontból igen vallásosak vagytok. Amint szétnéztem és megtekintettem szentélyeiteket, ráakadtam egy oltárra, amelyen az a felírás állt: **Az ismeretlen istennek**. Nos, én azt hirdetem nektek, akit ti ismeretlenül tiszteltek [ApCsel 17.22-23].¹⁰

A krisztogram szimbolikájának másik jelentősége az, hogy a körbe rajzolt görög betűk mintegy sugárszerűen áradnak kifelé, és ezzel egy hagyományos, kereszténységet megelőző napszimbólumot (napkereket) formáznak. Krisztusnak a nappal, pontosabban a fényvel, világossággal való azonosítása a kereszténység történetének már a kezdetén megjelenik. Az ezzel kapcsolatos bibliai helyek száma oly nagy (különösen Jánosnál), hogy hely hiányában lehetetlenség mind felsorolni őket, így csak egyet idézzünk János evangéliumából: *Egy másik alkalommal így beszélt Jézus: „Én vagyok a világ világossága. Aki követ, nem jár többé sötétségben, hanem övé lesz az élet világossága.”* [Jn 8.12]

A meghaló és feltámadó természet szimbóluma a lenyugvó, majd felkelő nap. Jézus a decemberi napfordulókör született, mikor a leghosszabb az éjszaka, de ettől fogva már növekednek a nappalok. Kereszthalála, majd a harmadnapra következő feltámadása a tavaszi napforduló táján volt, amikor fogva már hosszabbak a nappalok az éjszakáknál; azaz a fény legyőzi a sötétséget, Jézus legyőzi a halált. Amikor először jelent meg Messiásként a tanítványai előtt, „...*elváltozott előttük, arca ragyogott, mint a nap, ruhája pedig olyan fehér lett, hogy vakított, mint a fény*” [Mt 17.2]

A kereszténység korai útkeresése után hamarosan kialakult az a gyakorlat, mely egészen a reneszánszig tartott, hogy a templomok szentélyét keleti irányba építették, hogy így a reggeli istentiszteleten a keletnek miséző pappal szemben a felkelő nap Jézus feltámadásának misztériumát hirdesse. A sopianaei későrómai temető nagyobb méretű és nem (kizárólag) temetkezési célokat szolgáló kápolnái (pl. a mauzóleum, a cella trichora, a cella septichora) is szinte mind keletelve vannak. A kisebb – és ezért a terepviszonyokhoz jobban alkalmazkodni kényszerülő – (I, II, III, IV, V, VI. számú) sírkápolnák ezzel szemben többnyire északi tájolásúak (mivel valószínűleg több, egymás fölötti-mögötti sorban helyezkedtek el a lejtőn).

A sopianaei krisztogram emellett nagy valószínűséggel egy örökmécses függesztő láncát díszíthette, mely esetében megint csak Jézusnak, mint a fénynek; a „Világ világosságának” szimbólumával van dolgunk.

dönthetett, így többek között az volt a feladata, hogy a városba érkező idegen filozófusok és igehirdetők tanait megvizsgálja; nem „istentelenek-e”.

¹⁰ A görög mitológiában létezett ugyanis egy, az olymposzi istenek „felett” álló, megszemélyesíthetetlen, nem antropomorf – és így ábrázolhatatlan; végső soron megismerhetetlen – istenség is, akivel viszont a mindent tudni akaró görögök éppen ezért nem foglalkoztak túl sokat.

A bibliai jelenet M. von Beckerath által festett művészi megfogalmazása a pécsi bazilikában az északi oldalhajó szentélytől számított második pillérközében látható, amint Pál apostol egy „ΑΓΝΩΣΤΩ ΘΕΩ” (Agnosztó Theó = az Ismeretlen Istennek) feliratú oltárra mutat.

Pécs nagyon csodás város, régebben is az volt. Először kb. 30 évvel ezelőtt jártunk ott és töltöttünk el kb. egy hetet a városban, ahol mindent, de mindent megnéztünk, amit csak lehetett. Akkor kezdték újra feltárni a korábban visszatemetett ó-keresztény sírokat. (**Szántónak**: Az 1938-ban előkerült Cella Septichorát két éven át kutatta Gosztonyi Gyula, a Pécsi Püspökség építészete. A világháború időszakában azonban nem jutott pénz a bemutatásra, így a megtalált falmaradványokat, állaguk megóvása érdekében vissza kellett temetni. Az a kapszula, amit egy vitrinben láttunk az Ő írását tartalmazta az utókor számára, amit 66 évvel később találtak meg!)

Szintén a **Szántónak**, mert Ő valamiért nem volt velünk, amikor ezt a kiállítást megszemléltük, ami nagy kár!

A Zsolnay Negyed jelenleg is „építkezési munkaterület”, ezért kísérő nélkül nem szabad a területen bóklászni. Akik a Gyógyi-gyűjteményt mennek megnézni azoknak a Major utcában kell gyülekezniük. A Zsolnay Negyed-Galéria, azonban mindenkinek a rendelkezésére áll (!), bárki szabadon megnézheti, miközben a galéria épülete szintén az építkezési területen van! Ezt mi nem tudtuk (szerencsére) és beosontunk a résnyire nyitott kerítésen. (Mivel még rengeteg időnk volt a következő program időpontjáig.) A gyönyörűen - gyári csarnokból átalakított – kiállító teremben csodás kiállítást találtunk, aminek a különlegessége az volt, hogy 2011. 08. 21-ig meghosszabbították a kiállítás zárását, ráadásul ingyenes volt a belépés és nem kérdezte senki, hogy hogyan kerültünk oda, egyáltalán? És mit láttunk?

Anna Margit Ámos Imre Bak Imre Barcsay Jenő Bálint Endre Bernáth Aurél Berény Róbert

Bukta Imre Czóbel Béla Derkovits Gyula Domanovszky Endre El Kazovszkij Fehér László

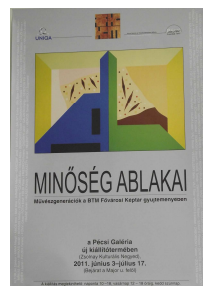
Gyarmathy Tihamér Hencze Tamás Keserű Ilona Kondor Béla Kokas Ignác Konok Tamás.

Korniss Dezső Lossonczy Tamás Martyn Ferenc Maurer Dóra Méhes László Nádler István

Orbán Dezső Ország Lili Román György Szántó Piroska Szirtes János Szőnyi István

Szurcsik János Tóth Menyhért Váli Dezső:

Borsos Miklós Kerényi Jenő Pauer Gyula (Cipők a Duna parton) Schaár Erzsébet Vilt Tibor:

72 festő és 12 szobrász alkotása volt látható

Elmentünk megnézni az új egyetemi könyvtárat, de csak az előcsarnokig jutottunk. Megszemléltük az előcsarnokot és a „Hűtőtornyot”!

Ez a csuda valami a könyvtár belső tornya, ami nagyon látványos, de a Szántó szerint semmi funkciója, semmi értelme sincs. Nem lépcsőház, sem semmi feladata nincs, csak kerülgetni kell az emeleti szinteken és hatalmas + költséget jelenthetett!

Azután átmentünk a Kodály Kulturális Központba, de csak az üveg ajtókon tudtunk beleskelődni. Hiába kopogtattunk a biztonsági őr ránk sem hederített. Nyári szünet van, zárva vagyunk és kész! Pedig mennyi turista nézte volna meg az új épületet, mondjuk például a büfé is nyitva lehetne nyáron is és „netán tán” vezetés is lehetne. Csak nagyon mellesleg kívánom megjegyezni, hogy Párizsban is augusztusban voltunk, de a Bastille Operaház tetőtől talpig nyitva volt és megtekinthető a nagyérdemű számára!

Az épület külső megjelenési formájában nagyon hasonlít a MÜPA-ra, nem szerkezetileg, hanem stílusában, a SZÍNPAD című lapban láttam képeket a belsejéről, ami szintén műpai. Kár, hogy nem tudtuk megnézni, nem valószínű, hogy még egyszer a életben Pécsre fogok menni, tehát ez örökre kimaradt!

Egyébként, nagyon furcsa volt nekem, hogy az épület hátat fordít a városnak. Miért? Ha jön valaki a 6-os úton, miért a hátát látja meg a színháznak? Azt nem említem hibának, hogy a „városon kívül” van, mert annak idején sok vita folyt arról is, hogy a „Sugár úti palota” miért épült a városon kívül, és alig telt el 146 év máris Budapest kellős közepén találta magát az Operaház! Szóval nekem fura, hogy én mint néző is a hátától közelítem meg, egyáltalán nem fogad tárt karokkal, kedvesen ez az épület. Ha azt akarom, hogy „fogadjon” az épület, akkor meg kell kerülnöm azt a nagy teret, ahol jelenleg szobor kiállítás van és onnan kell mennem az épület felé.

Falak mögött a hangverseny terem, és a hangverseny terem mögött a város!

Ezen a lépcsősoron lehet felmenni a Kodályról elnevezett épületbe. És ez a látkép van szemben a színházzal, ugye, hogy ez nem Pécs!

Holt szezonnak, nyaralásnak vége, kezdődik az iskola és a színházi évad, legalábbis remélem.

Mindenkinek boldog hétköznapokat és kissé hűvösebb időjárást kívánok

Ibici